

Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Hakkında Öğretmen Görüşleri

Teachers' Views on Inclusive Education Practices in Preschool Period

Ali Erhan İÇTEN¹

Metin YAŞA²

Abdulmanaf ÇELEBİ³

Ceylan YÜKSEL⁴

Zabit ABLAK⁵

Öz

Bu araştırmanın gayesi, kaynaştırma uygulamasıyla beş okulöncesi eğitim kurumunda vazife alan ve dersliklerinde kaynaştırma talebesi bulunan okulöncesi eğitimi muallimlerinin kaynaştırmaya ilişkin fikirlerini ve tavsiyelerini belirlemektir. Araştırmada niteliksel araştırma metodu kullanılmış ve dersliğinde kaynaştırma talebesi bulunan 10 muallimle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler neticesinde elde edilen donerler, tümevarımsal veri analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Tümevarımsal done analizi neticesinde doneler temalar haline dönüştürülmüş ve araştırmanın sonuçlarına varılmıştır. Bu araştırmanın bulgularına dayanarak, muallimlerin kaynaştırma eğitiminin gerekliliği ile ilgili pozitif fikirlere sahip oldukları fakat dersliklerindeki eğitim kurumlarındaki kaynaştırma uygulamalarında genel olarak problemler yaşadıkları kanaatine varılmıştır. Muallimleri kaynaştırma eğitimi ile alakalı fazla bilgi sahibi olduklarını, bu verilerin onlar için yetersiz olduğunu ve kaynaştırma eğitimi ile alakalı gerekli bilgi sahibi olmamalarının dersliklerindeki kaynaştırma uygulamasında yetersiz kalmalarına ve problem yaşamalarına sebep olduğunu vurgulamışlardır. Kaynaştırma uygulamasının kaynaştırma öğrencilere pek çok faydası olduğunu vurgulayan muallimlerin büyük çoğunluğu, görme ve ileri derecede algısal yetersizliği olan talebelerin okulöncesi okullarda kaynaştırılmasının uygun olmadığını, diğer kaynaştırma öğrencilerin öğrenebildiği müddettçe kaynaştırma eğitimine alınması lazım olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca araştırma neticesinde muallimler yurdumuzda kaynaştırma eğitiminin uygulanabilmesi için değişik tavsiyelerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrenci, okul öncesi eğitim.

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions and suggestions of the preschool education teachers who work in five preschool education institutions that have inclusion practice and who have inclusion students in their classes. Qualitative research method was used in the study and

¹ ORCID ID: 0000-0002-2131-5058, Öğretmen, Yemişalan İlkokulu, Diyarbakır.

² ORCID ID: 0000-0002-8230-2787 Öğretmen, İlkokulu, Bağlar Milli Eğitim Vakfı İmam Hatip Ortaokulu, Diyarbakır.

³ ORCI ID: 0000-0003-2727-8857, Öğretmen, İlkokulu, Silvan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Diyarbakır.

⁴ ORCID ID: 0000-0002-1887-5900, Öğretmen, İlkokulu, Çınar YİBO, Diyarbakır.

⁵ ORCID ID: 0000-0002-3847-3546, Öğretmen, Yenişehir İlkokulu, Diyarbakır.

semi-structured interviews were conducted with 10 teachers with mainstream students. The data obtained from the interviews were analyzed by inductive data analysis technique. As a result of inductive data analysis, the data were converted into themes and the findings of their search were reached. Based on the findings of this study, it can be said that teachers have positive opinions about the necessity of inclusion education but they have problems in general inclusion practices in their classes and schools. The teachers stated that they had little information about mainstreaming education, that this information was insufficient for them, and that they did not have enough information about mainstreaming education caused them to be inadequate and had problems in mainstreaming classrooms. The majority of teachers who stated that mainstreaming has many benefits for students with special needs stated that it is not appropriate to integrate students with visual and severe mental disabilities in preschool education institutions and that they should be included in mainstreaming education as long as other special needs students can learn. In addition, as a result of their search, teachers made various suggestions for the implementation of inclusive education in our country.

Keywords: Inclusive education, students with special needs, preschool education.

1. Giriş

Ferdin yaşadığı ortama uyumunu ve fertlerin kabiliyetlerinin gelişimine olanak sağlayan eğitim, devamlı değişen şartlara uyum, insanda var olan kabiliyetlerinin gelişimine imkan sağlayabilmesi ve pozitif davranış değişikliklerinin meydana gelebilmesi için insan yaşamında gerekli olduğu kadar sistemli ve erken bir şekilde yer almalıdır. Fakat, genel eğitimde bir takım uyarlamalar yapılmadan çeşitli gruptaki ve nitelikteki her ferdin eğitimden faydalanabilmesinin imkanı olamamaktadır. Bundan yola çıkılarak özel eğitimin tanımları incelendiğinde özel eğitim, 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede (KHK) özel ihtiyaca sahip fertlere, uygun çevrelerde verilen eğitim olarak kullanılmaktadır. 573 sayılı KHK’de belirtildiği üzere özel ihtiyaca sahip fertler kendi içlerinde değişik gruplara ayrılırken, özel eğitim çevreleri de kendi içinde farklılaşmakla birlikte özel ihtiyaca sahip fertlerin normal eğitim okullarındaki normal dersliklere yerleştirilme şekli “kaynaştırma” olarak isimlendirilmektedir. Bu yazıdaki tanımlardan yola çıkılarak kaynaştırma, “Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir üyesi olabilmesini sağlamak için gerekli destek ve hizmetler sağlanarak, en uygun ve erken dönemde, en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında eğitim görmesi” olarak tanımlanabilir (Kırcaali-İftar, 1992; Lewis ve Doorlag, 1987; O.E.C.D., 1995; Olson, Murphy ve Olson, 1999).

Kaynaştırma, çocuğun tüm eğitim hayatı boyunca önemli olup bu nedenle okul öncesi dönemden başlayarak daha ileri okul dönemlerinde de yapılabilir. Ancak engelli çocuğun daha sonraki yıllarda topluma uyumunu kolaylaştırması için gerekli olan temel iletişim becerilerini kazanması ve gelişimini hızlandırması yönünden okul öncesi dönemde yapılacak olan kaynaştırmanın önemi büyüktür (Gampel ve ark 1974). Okul öncesi dönemde iyi planlanmış bir

kaynaştırma programına katılan engelli çocuk normal çocuğun davranışlarını gözleyecek, model alacak ve normal çocukla sosyal iletişim içine girebilecektir. Yapılan bir araştırmada, kaynaştırma ortamında normal çocukların engelli sınıf arkadaşlarının çeşitli alanlarda gelişimini sağlamada davranış modelleri olarak görev yaptıkları belirtilmiştir. Gene aynı araştırmada entegrasyon programında normal çocukların engelli çocuklara sınırlı olan beceri ve yeteneklerini geliştirmede takviye edici etmen olarak etki ettikleri ifade edilmiştir (Beckman ve ark., 1987, Tumbull ve ark , 1981, Gottlieb ve ark , 1983, Synder ve ark , 1977, Jenkins ve ark , 1985).

Kaynaştırmada çocuklar arasında kurulan ilişkilerin bilişsel gelişime de etki ettiği öne sürülmektedir. Murray ve Botvin ilkökul çocuklarını kapsayan bir incelemede, bilişsel yönden ilen düzeyde olan büyük yaş grubundaki çocukların problem çözme alanında küçük çocuklara model oldukları ve bu konuda sosyal iletişim içine girdikleri zaman, daha az yetişmiş durumdaki çocuğun daha sonraki performansını pozitif yönde etkiledikleri ortaya çıkmıştır (Gottlieb ve ark 1983).

Milli Eğitim Bakanlığı (2013), okul öncesi eğitim programına göre; çocukların keşfetmek ve öğrenmek için doğal bir eğilimleri vardır. Öğrenme çok erken yaşlarda başlar ve hayat boyu devam eder. Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren, daha okula başlamadan çok önce öğrenmek ve keşfetmek için büyük bir heves duyarlar: aktif bir şekilde çevrelerini keşfederler, iletişim kurmayı öğrenirler ve çevrelerinde gördükleri şeylere dair fikirler oluşturmaya başlarlar. Okulöncesi eğitim adından da anlaşılacağı üzere birinci sınıfla başlayan geleneksel eğitim sürecinden önceki zaman dilimini kapsayan, 0-6 yaş çocuklarına hitap eden eğitim sürecidir.” Erken çocukluk dönemi eğitimi ” veya “ erken çocukluk eğitimi” terimde çoğu kez okul öncesi eğitim yerine kullanılmaktadır (Roopnarine ve Johnson,2005). Okul öncesi muallimlerin kaynaştırma eğitiminde yaşayabileceği nedenler eğitim ve öğretimin kalitesini etkileyebilecek önemli bir faktördür. Bunlara yönelik Türkiye’de yapılan farklı araştırmalar yapılabilir. Araştırmacılar değişik çalışmalarla çeşitli bulgular ortaya koymuştur. Bu araştırmada, eğitimin ilk önceliği, toplumsallaşmanın ve buna uyum sağlamanın en önemli kısmı okul öncesi dönemde, kaynaştırma eğitimi boyunca muallimlerin yaşadığı meseleler ve bu sorunlarla ilgili yürütülen çalışmaların sentezlenmesi ile çözümlenmesi ile tavsiye edilen etkisini artırmaya etkisinin olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın genel amacı, Diyarbakır ili, Bismil ilçesinde bağımsız anaokullarında görev yapan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi mevcut okul öncesi muallimlerinin,

kaynaştırma eğitimi ile ilgili fikirlerinin ve tavsiyelerinin tespit edilmesidir. Bu maksatla şu sorulara yanıt aranmıştır:

Okul öncesi öğretmenlerinin;

1. Aldıkları temel eğitimleri, özel eğitime yönelik aldıkları ders/kurs/hizmet içi eğitim vb. nelerdir?
2. Çalıştıkları kurum, sınıf ve öğrencilerin özellikleri nelerdir?
3. Kaynaştırma eğitimine yönelik yaptıkları etkinlikler nelerdir?
4. Kaynaştırma öğrencisinin katılamayacağını düşündüğü etkinlikler var mıdır? Bu etkinlikler nelerdir?
5. Kaynaştırmaya yönelik tutum ve önerileri nelerdir?
6. Kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyumu ile ilgili yaşadığı zorluklar nelerdir?

2. Yöntem

2.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmada veri toplama aracı olarak farklı eğitim kademelerinde görev alan öğretmenlerin demografik bilgilerinin toplanması için araştırmacılar tarafından “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüş Formu” hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmacıya konu ile ilgili önceden hazırlanmış sorularda görüşmenin gidişatına göre değiştirme, soruları ayrıntılı olarak izah etme gibi olanaklar arz eder. (Çepni, 2009). Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen pilot çalışmaları yapılmış yarı yapılandırılmış karşılıklı fikir alış verişi formları kullanılmıştır. Araştırmada kaliteli araştırma metodu kullanılmış ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 10 muallimle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular, tümevarımsal veri analizi metodu ile incelenmiştir. Tümevarımsal veri metodu neticesinde bulgular temalar haline değiştirilmiş ve araştırmanın verilerine ulaşılmıştır.

2.2.Evren ve Örneklem

Bu çalışma Diyarbakır ili, Bismil ilçesinde bağımsız anaokullarında görev yapan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan anaokulunda öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek 10 öğretmenle yapılmıştır.

2.2.1. Katılımcıların Özellikleri

Anaokulunda 3 öğretmen biri 3 yıllık öğretmen , biri 2 yıllık öğretmen, biri 1 yıllık öğretmenle çalışma yapılmıştır.Nene Hatun Anaokulunda 3 öğretmen biri 10 yıllık öğretmen, biri 7 yıllık öğretmen, biri 4 yıllık öğretmenle çalışma yapılmıştır.Şentepe Anaokulunda biri 4 yıllık öğretmen, biri 3 yıllık öğretmenle çalışma yapılmıştır.Tepe Anaokulunda biri 4 yıllık öğretmen, biri 2 yıllık öğretmenle çalışma yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde birbiri ile ilişkili veriler düzenlenip tema ve kavramlar oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

3.Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bulgularını araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine sorulan sorular karşısında verdikleri cevaplardan elde edilen tema ve her bir temanın alt temaları oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularını oluşturan temalar şu şekilde sıralanmaktadır:

Öğretmenlerin Aldıkları Temel Eğitimleri, Özel Eğitime Yönelik Aldıkları Ders/Kurs/Hizmet İçi Eğitim

Okullarda kendileriyle görüşme yapılan okul öncesi öğretmenleri bu konuda genel olarak ortak cevaplar vermekle birlikte bazı öğretmenler farklı eğitimler de aldığını belirtmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu üniversite eğitiminde özel eğitime yönelik kaynaştırma ve çocuk ruh sağlığı ile ilgili ders aldıklarını belirtmiştir. Bunun dışında üstün yetenekli çocuk eğitimi, robotik kodlama, zeka oyunları, drama, özel öğrenme güçlüğü, oyun terapisi eğitimleri alan öğretmenler de bulunmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden yalnızca bir tanesi hizmet içi eğitim kapsamında işaret dili eğitimi aldığını belirtmiştir.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Robotik kodlama , zeka oyunları Okul aile işbirliği, Drama eğitimleri aldım. Montessori, Disleksi, Oyun terapisi gibi eğitimleri de almak isterim dedi.

Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurum, Sınıf ve Öğrencilerinin Özellikleri

Okullarda kendileriyle görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin tamamı bağımsız anaokulunda görev yapmaktadır. Öğretmenler, görev yaptıkları sınıflar hakkında genel olarak olumlu cevaplar vermiştir. Sınıfın kaynaştırma öğrencisinin engel durumuna uygun olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler, sınıflarında otizm, atipik otizm ve konuşma güçlüğü tanımlı öğrenciler olduğunu belirtmiştir.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Köşeleri sivri olmayan dolap, masalar, çocukların boyuna uygun, masa, sandalye, lavabo, tuvalet, girişte ayakkabılık, askılık, öğrenme merkezlerine uygun olarak yerleştirilen oyuncaklar dedi.

Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Yaptıkları Etkinlikler

Bağımsız anaokullarında kendileri ile görüşme yapılan okul öncesi öğretmenleri bu konuda genel olarak kaynaştırma öğrencisinin engeli göz önünde bulundurularak eğitim akışlarını kaynaştırma öğrencisine göre uyarlamak şeklinde cevaplar vermişlerdir. İki okul öncesi öğretmeni farklı cevaplar verdiler. Bunlardan biri, çocuklara kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgi vererek çocukların hazır bulunuşluk düzeyini yükselterek kaynaştırma öğrencisinin uyum ve aldığı eğitimin başarılı olmasında maksimum fayda sağladığını ve çocuklarda kaynaştırma öğrencilerini sahiplenme, duyarlı ve yardımcı olma bilinçliliğini arttırdığını belirtti. İkincisi, kaynaştırma öğrencisinin özel durumuna yönelik bireysel ve aile desteği ile tüm gelişim alanları açısından çok olumlu gelişmeler gözlemlendiğini belirtti.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Kaynaştırma eğitimi çok yönlü ve çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmalıdır. Kaynaştırma öğrencisi gelmeden önce çocukları hazırlamak gelecek öğrencinin ihtiyaçları hakkında uygun bir sohbet edilmelidir. Kaynaştırma öğrencisine mümkün olduğunca akran eğitimiyle tam zamanlı kaynaştırma yaparak verim alınabilir dedi.

Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencisinin Katılamayacağını Düşündüğü Etkinlikler

Görüşme yapılan öğretmenlerin yedi tanesi bu soruya 'evet' yanıtını verirken üç öğretmen ise 'hayır' yanıtını vermiştir. 'Evet' yanıtını veren öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin katılamayacağını düşündükleri etkinlikler: drama, müzik etkinlikleri, motor beceri gerektiren etkinlikler ve kalem kullanımı gerektiren okuma yazmaya hazırlık çalışmaları olarak belirtilmiştir. Diğer öğretmenler ise gerekli uyarlamalar yapıldığı sürece kaynaştırma öğrencisinin her tür etkinliğe katılabileceğini düşünmektedir.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Otizimli öğrencim çok sesli etkinliklerden korkuyor. Böyle durumlarda önceden konuşup alıştırmaya çalışıyorum. En son kendisi katılım sağlıyor, bazen sadece izliyor dedi.

Öğretmenlerin Kaynaştırmaya Yönelik Tutum ve Önerileri

Görüşme yapılan öğretmenler genel olarak kaynaştırmaya yönelik olumlu bir tutuma sahip olduklarını belirtmiştir. Ancak bu konuda yaşadıkları bazı olumsuzlukları dile getirmişlerdir. Örneğin görüşme yapılan öğretmenlerden biri, sınıfta kaynaştırma öğrencisi olmasının diğer çocukların dikkatini dağıtabildiğini belirtmiştir. Yine bu konuda dile getirilen sıkıntılar: okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinimli çocuklar konusunda yetersiz bilgiye sahip olması, velilerin kaynaştırma öğrencisine yönelik olumsuz tutumları ve bu konudaki bilgi yetersizlikleri, sınıfta okul öncesi öğretmenine yardımcı olacak personel olmaması olarak belirtilmiştir.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Kaynaştırma öğrencileri genelde zor ve çocukların dikkatini dağıtabiliyor. Öğretmenin diğer çocukları daha önceden bilgilendirip hazırlamalıdır. Sabırlı bir şekilde çocuğun ortama alışabilmesi için değişik etkinlikler kullanarak çalışmalar yapmalı dedi.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Kaynaştırma öğrencisine yaklaşırken öncelikle empati kuruyorum. Sonra o benimde çocuğum olabilirdi diyorum. Nasıl bir eğitim almasını isterdim peki o zaman benimde sınıfta onu o şekilde karşılayıp benimsemem ve benimsetmem gerekiyor diyerek rotamı çiziyorum dedi.

Öğretmenlerin Kaynaştırma Öğrencisinin Sınıfa Uyumu İle İlgili Yaşadığı Zorluklar

Görüşme yapılan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin sınıfa uyumu ile ilgili yaşadığı zorluklar şunlardır:

- 1)Kaynaştırma öğrencisinin diğer çocuklarla iletişim ve sosyalleşme konusunda yaşadığı zorluklar
- 2)Sınıf kurallarını anlama ve uygulamada yaşanan sıkıntılar
- 3)Sınıfın fiziki donanım yetersizlikleri ve mevcudun fazla olması
- 4)Velilerin olumsuz tutumları (Çocuklarının sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasını istememeleri)

5)Ailenin çocuğunun özel durumunu kabul etmek istememesi ve öğretmene bu konuda destek olmaması, çocukla ilgilenmemesi.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Çok hareketli, hiperaktif bir çocuk sınıfta yönetimin boşlanmasına, azalmasına neden olur. Anlama güçlüğü çeken çocuklar özellikle kuralları öğrenirken diğer çocuklarda etkilenir, çünkü anasınıflarındaki çocuklar biri bir şey yaparken diğeri de hemen yapmak ister dedi.

Bir öğretmenimiz, bu soruya: Diğer velilerden gördüğümüz olumsuz tutum ve ailenin çocuğu hakkındaki karamsarlığı, olayı kabul etmeyişi aşırı hassas veya duyarsız davranması. Yani genel anlamda çevresel kaynaklı problemler uyum problemini destekliyor dedi.

4.MÜNAKAŞA

Bu konuda , araştırma neticesinde bulunan veriler , literatürdeki aynı araştırma verileri ile birlikte şu münakaşalara yer verilmiştir:

Semih Akkaya ve Mustafa Güçlünün yaptığı bir araştırmada, Araştırma verilerine göre muallimlerin en fazla mesele yaşadıkları konu bilgi eksikliği olarak düşünebiliriz. Okul öncesi muallimleri kaynaştırma eğitimi ile ilgili kafi derecede bilgiye sahip olmadıklarını, sınıfların dış koşullarının ve ebeveynlerinin yeterli olmadığını, gerek çalışılan kurumdan gerekse ailelerden gerekli katkıyı göremediklerini belirtmişlerdir. Elleriindeki mevcut bilgi ve okul öncesi eğitim programına değişiklikler yaptıklarını ancak sınıf koşullarının yeterli olmaması ve araç gereç eksikliğinden dolayı problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu'nun yaptığı bir araştırmada, muallimlerin çoğunlunun (%81.6) kaynaştırma meselesinde yeterli eğitim almadıkları neticesi ortaya konmuştur. (Akt. Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Bu çalışmada elde edilen verilerin tersine , Battal'ın (2007) yaptığı çalışmada , sınıf muallimlerinin daha çok kaynaştırma eğitimine dair kuralları bildiği neticesine varmıştır. Yapılan başka bir araştırmada ise, muallimlerin çoğu kaynaştırma eğitimi almadıklarını, eğitim alanlar ise zaman ve muhteva bakımından yeterli görülmeyenlerin kurslara iştilal ettiklerini belirtmişlerdir (Bilen, 2007).

“Temelde genel ve özel eğitim arasında, eğitim programını planlama ve uygulama bakımından büyük farklılıklar olmamasına karsın, genel eğitim okullarında görev alacak pek çok öğretmen, mesleki eğitimleri sırasında, özel eğitime ilişkin yetersiz bir donanımla mezun olmaktadır. Ülkemizde kaynaştırmanın hem yasal düzeyde, hem de uygulamada kabul

görmesine karşın, öğretmen yetiştiren programların içerikleri incelendiğinde, özel eğitime ve kaynaştırmaya ilişkin derslerin bulunmadığı dikkati çekmektedir. Bu durum uygulamada sıkıntı yaratmakta ve sınıflarında özel gereksinimli öğrenci bulunan öğretmenlerin bilgi eksiklikleri hizmet içi eğitim programlarıyla giderilmeye çalışılmaktadır” Kargın, 2004). Kaynaştırmanın bu denli artırılmasında büyük önem taşıyan muallimlerin kötü tavırları ancak hizmet içi eğitim programları ve hizmet öncesi eğitim programları ile değiştirilebilir. (Gözün ve Yıkmış, 2004).

Literatür verilerine bakıldığında; Sarı ve Bozgeyikli (2003) ile Bilen’in (2007) araştırmalarında muallimler fikirlerinde cinsiyetin manalı değişiklik oluşturmadığı verilerine ulaşılmasına rağmen, Bilen’in ilgili tablosu incelendiğinde matematiksel olarak manalı değişiklik olmasa da erkek muallimlerin total notlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu veri ile araştırma neticeleri uyum sağlamaktadır.

Literatür verilerine bakıldığında; Temel (2000), yaptığı “Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri” konulu araştırmada; muallimlerin öğrenimleri anında özel eğitim dersi alma durumu ile kaynaştırmaya karşı fikirleri arasında manalı alaka olduğu neticesine varılmıştır. Sarı (2002), eğitimleri anında özel eğitim dersini almayan muallimlerin, özel ilgiye ihtiyacı olan çocukların durumlarını ve kaynaştırma eğitimi anında yapılabilecek uygulamaları bilmediklerini, bu nedenle kendilerini eksik gördüklerini ifade etmiştir.

Avramidis, Bayliss ve Burden R (2000), yaptıkları çalışmalarında önceden özel eğitim ile ilgili kurs ders veya hizmet içi eğitim almış muallimlerin eğitim almamış muallimlere göre kaynaştırmaya dair daha pozitif tavırlara sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Özdemir, (2008)’ in yaptığı “Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Olan ve Olmayan İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması” konulu araştırma neticesinde, özel eğitim ile ilgili herhangi bir eğitim alan sınıf muallimleri, herhangi bir eğitim almayan sınıf muallimlerine göre kaynaştırma uygulamasına karşı daha pozitif bir tutum içerisinde olduklarını ifade etmiştir.

5. Sonuç

Görüşme yapılan okul öncesi muallimlerinin sorulan meselelere verdikleri yanıtlar doğrultusunda şu neticeleri ortaya çıkmıştır:

Görüşmenin yapıldığı öğretmenler lisans eğitimlerinde özel eğitime yönelik dersler dışında nadiren seminer ve hizmet içi eğitime katılmış olup bu konuda kendilerini tam anlamıyla yeterli görmemektedir. Öğretmenlerin çalışma ortamlarının kaynaştırma öğrencisinin eğitimi için uygun ve yeterli olmadığı görülmektedir. Mevcutların kalabalık olması öğretmenin kaynaştırma öğrencisi ile ilgilenmesini zorlaştırmaktadır. Öğretmenler, kaynaştırma öğrencisinin engel durumuna yönelik planlarındaki etkinliklerde uyarlamalar yapmaktadır. Genel olarak kaynaştırma öğrencisinin etkinliklere katılımında gereken uyarlama ve ortam düzenlemesi yapıldığında tüm etkinlik alanlarında çalışma yapılabileceği belirtilmiştir.

Öğretmenler, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olmasına olumlu bakmakla birlikte bu konuda yaşanan sıkıntılar için de destek beklemektedir. Öğretmenler, kaynaştırma öğrencisinin diğer çocuklarla aynı ortamdayken yaşadığı sıkıntıları dile getirmiş ve bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmiştir. Bazı velilerin çocuklarının sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasına sıcak bakmadığı bu konuda yanlış tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Bu durum hem öğretmeni hem de özel gereksinimli çocuğu olumsuz etkilemektedir. Özel gereksinimli çocuğun bu durumunun ebeveyni tarafından kabul edilmemesi nedeniyle öğretmen-veli iletişiminde sorunlar yaşanmaktadır. Öğretmen bu konuda yeterli desteği görememektedir.

6.Öneriler

- 1)Okul öncesi eğitim kurumlarında özel gereksinimli çocuklar için uygun fiziksel ortam hazırlanmalıdır. Çocukların engel durumu gözetilerek gerekli materyaller sağlanmalıdır.
- 2) Okul öncesi öğretmenlerine gerekli yardımcı personel sağlanmalı ve özel eğitim alanında uzman kişiler tarafından destek verilmelidir.
- 3)Okul öncesi öğretmenlerine özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi konusunda hizmet içi eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmelidir.
- 4)Velilere yönelik ‘özel gereksinimli çocuklar ve kaynaştırma eğitimi’ konusunda farkındalık çalışmaları düzenlenmelidir.
- 5)Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlere yönelik rehberlik hizmeti ve psikolojik destek sağlanmalı. Ailenin okul ve öğretmenle iletişimi güçlendirilmelidir.
- 6)Tüm okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitim alanında uzman eğitimcilerin görevlendirilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

Avramidis, E., ve Norich, B. (2000). Teachers' Attitudes Towards Integration/Inclusion: A Review of the Literature. *European Journal of Special Needs Education*, 17 (2), 129-147.

Battal, İ. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin tespiti (Uşak İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Baykoç-Dönmez, N., Avcı, N. & Aslan, N. (1997). „Entegrasyona katılan ve katılmayan bireylerin entegrasyona ilişkin görüşlerinin incelenmesi. 7. Özel Eğitim Günleri, No. 25.

Beckmen, J Paula. Kohl, F. (1987). Interaction of preschoolers with and without handicaps in integrated and segregated setting: A Longitudinal study. *Mental Retardation* 25 (1), 5 -11

Berg, B. L. (1998). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn and Bacon.

Bilen, E. (2007). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research for Education to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster Inc.,.

Bradley, D. & West, F. (1994). Staff training for inclusion of students with disabilities: Visions from school-based educators. *Teacher Education and Special Education*, 2, 117–128.

Brown, M. S., Bergen, D., House, M., Hitle J. & Dickerson T. (2000). Examining the relevance of developmentally appropriate practices, classroom adaptations and parental participation in the context of an integrated preschool program. *Early Childhood Education Journal*, 1, 51.

Croll, P., D. & Moses (1985). *One In Five: The Assessment and Incidence of Special Educational Needs*. London: Routledge and Kegan Paul.

Çepni, S. (2009). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (4. Baskı). Celepler Matbaacılık.

Dean, M, Nettles, J. (1987). Reverse mainstream! ng. A Successful model for interaction. *Volta Review*, 89(1), 27-34

Ersoy, Ö. (2002). Erken Çocukluk Eğitimi Programlarında Özel Gereksinimli Olan Çocuklar İçin Çevre Düzenlemesi. 21. Y.Y. Erken Çocukluk Eğitimi Sempozyumu.

Erturan, N. (2003). Özel Gereksinimli Olan Çocukların Bulunduğu Sınıflarda Ders Ortamlarının Düzenlenmesi. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Gampel, H.D; Galtlieb, J; Harrison, H.R; (1974). Comparison of classroom behavior of special class. EMR. Integrated EMR, Low 10 and Nonretarded Children. American Journal of Mental Deficiency, 79 (I), 16-21

Gay, L.R. (1987). Education Research. Columbus: Merrill Publishing Company.
Gresham, F.M. (1982). Misguided mainstreaming: The case for social skills training with handicapped children. Exceptional Children, 48, 422-433.

Gottlieb, J., Alter, M., Gottlieb, W.B., (1983). Mainstreaming mentally retarded children. Handbook of Mental Retardation.

Gözün, Ö., Yıkımsı, A. (2004). Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (2), 65-77.

Greashan, M. F. (1982). Misguided mainstreaming: The case for social skills training with handicapped children. Exceptional Children, 48 (5) 422 – 433

Guralnick, J. M., (1980). Social interactions among preschool children. Exceptional Children, 46, 248 - 252.

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt11/sayi61_pdf/5egitim/akkaya_semih_mustafag_uclu.pdf

Jenkins, R.J., Spellz, L.M., Odon, L.S., (1985). Integrating nonhandicapped preschoolers: Effects on child development and social interaction. Exceptional Children, 52.(1) 7 -17.

Jonney, R. E., Snell, M. E., Beers, M. K. & Raynes, M. (1995). Integrating students with moderate and severe disabilities into general education classes. Exceptional Children, 5, 425–439.

Karamanlı, D. (1998). Okul öncesi dönemde entegrasyon sınıflarında bulunan 5–6 yaş grubundaki normal çocukların ve sınıf öğretmenlerinin zihinsel engelli çocukların sosyal uyum davranışları hakkındaki algılamalarının incelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kasalı, İ. (2002). Anaokulları ve anasınıflarındaki 4–6 yaş çocukların eğitimlerinde kullanılan araç gereçlerin mevcut durumu ve niteliklerinin belirlenmesi (Diyarbakır Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

MEB, (2013), “Okul Öncesi Eğitim Programı”, Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 10-14.

Odom, L. S., Decian, M., Jenkins, R.J., (1984). Integrating handicapped and nonhandicapped preschoolers: Developmental impact on nonhandicapped children. Exceptional Children, 51,(1), 41 -48.

Özdemir, N. (2008). Sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan ilköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırılması. Unpublished MA thesis, Afyon Kocatepe Üni-versitesi, Afyonkarahisar, Turkey.

Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırılmaya ilişkin görüş ve önerileri.Yayınlanmış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Roopnarine, J.L., Johnson, J.E,(2005), “Preface. In ApproachestoEarlyChildhoodEducation “ 4 th. ed.)” Ohio: Pearson, Merrill PrenticeHall,ix.

Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 183-203.

Spencer, J. (1984). FactorscontributingtoIhedevlopment of succesfulmainstreamingprogramsExceptionalChildren, 50, (Febr) 1984,408 - 416.

Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2006). İlköğretimde Kaynaştırma: Yaklaşımlar stratejiler ve yöntemler. Morpa Yayınları, İstanbul.

Synder, L., Apolloni, T.,Cooke, P.T., (1977). Integratedselling at ihearlychildhoodlevel: The role of nonrelardetpeers. ExceptionalChildren, 43. 262 - 266.

Temel, Z.F. (2000). Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,18,148-155.

Tumbull, A. P..Dixen - Blacker, J., (1981). Preschool mainslraming an empricalandconceptualReview. Mainslraming of ChildrenInSchoolls. New - York, s: 7 -123.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.